

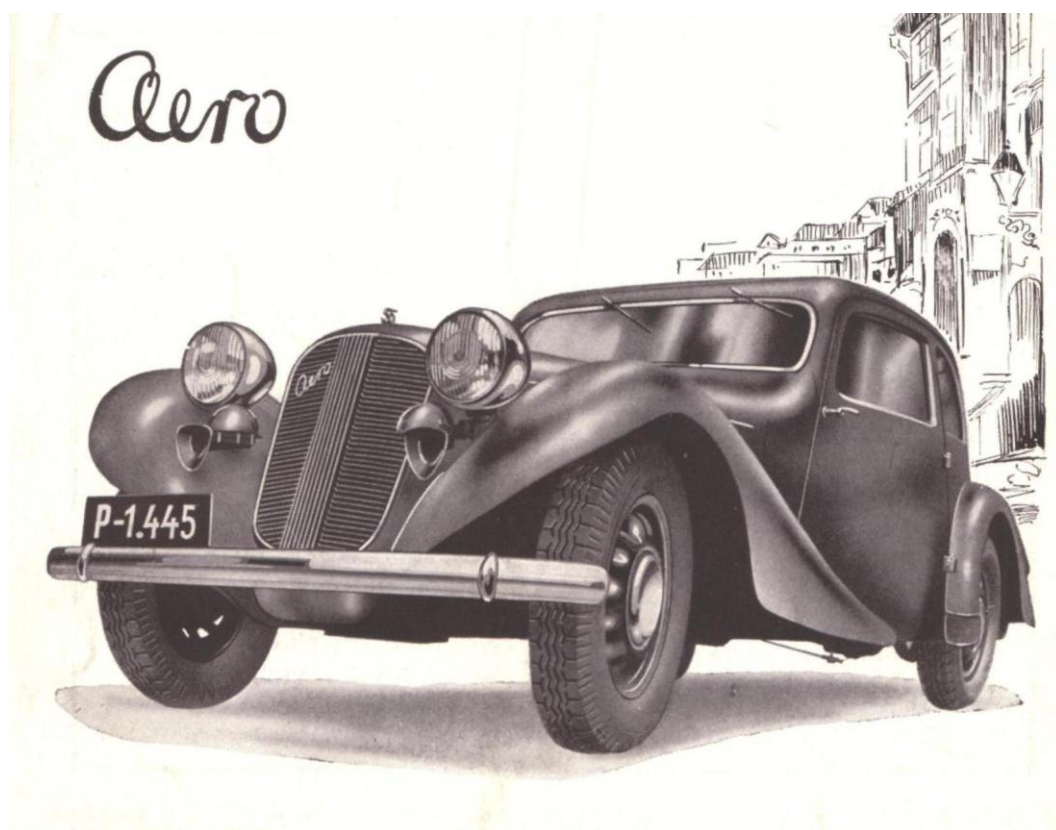
Archiv sportu a tv

inventář č. 38

NAD č. 164

Motorismus

1904 – 2012 +

V Praze 2013

Lucie Swierczeková

Ú v o d

Motoristický sport je sportovní odvětví zahrnující motoristické podniky, tedy automobilové a motocyklové závody a soutěže, dále také mototuristické jízdy a srazy. Vznik motorismu umožnil především vynález spalovacího motoru. Roku 1799 si dal Francouz Philippe Lebon patentovat princip motoru, spočívající ve vtlačení směsi plynu se vzduchem do pracovního válce a zapálení směsi elektrickou jiskrou. Na prohloubení funkce motoru a jeho použití ve voze pracoval Švýcar Issac de Rivaz (1807). Francouz Alphonse de Beau Rochas (1862) a Belgičan Etienne Lenoir (1863) použili benzín jako pohonnou směs do svých dvoutaktních motorů. První čtyřdobý motor sestrojil Mikuláš Otto (1866). O využití výbušného motoru se nejvíce zasloužili němečtí konstruktéři Gottlieb Daimler a Carl Benz. Daimler postavil roku 1885 první použitelný motocykl, roku 1866 první motorové vozidlo, jehož motor pomáhal konstruovat W. Maybach. Roku 1886 vyjela i Benzova motorová tříkolka. Přínosem ve vývoji automobilů byly také pneumatiky, které vynalezl Skot J. B. Dunlop a které poprvé použili bratři Michelinové na vozech Peugeot. Koncem 19. století vznikly první automobilky: V Německu Benz a spol., ve Francii Peugeot, v Itálii Fiat, v USA Ford. Roku 1897 sestrojili v Kopřivnické vozovce první automobil na území Rakouska-Uherska, značky Präsident, s motorem Benz. Roku 1918 byla vozovka přejmenována na závod Tatra. Roku 1895 založil V. Laurin a V. Klement v Mladé Boleslavi podnik na výrobu jízdních kol, v roce 1899 vyrobili první motocykl značky L & K a roku 1905 první automobil. Roku 1925 se firma L & K sloučila s koncernem Škoda.

Roku 1894 vypsala francouzský časopis Petit Journal první závod automobilů na trati Paříž –Rouen, dlouhé 126 km. Na start se dostavilo 21 vozů, z nichž do cíle dojelo 15. Roku 1896 se v závodě Paříž – Marseille – Paříž poprvé uplatnil tricykly s jedním kolem řídícím a dvěma hnacími.

Od té doby se pořádaly motoristické podniky buď pro automobily, nebo pro motocykly, popř. pro obojí zároveň. První samostatné závody motocyklů uspořádali roku 1899 v rakouském Exelbergu jako silniční závody do vrchu. První závod na okruhu se konal v Belgii roku 1902, pro automobily na 6 kol a pro motocykly na 32 kola po 84,5 km. Postupným vývojem se motoristické sportovní podniky rozdělily na dvě velké skupiny – závody a soutěže. Dnes mezi nejznámější závody patří:

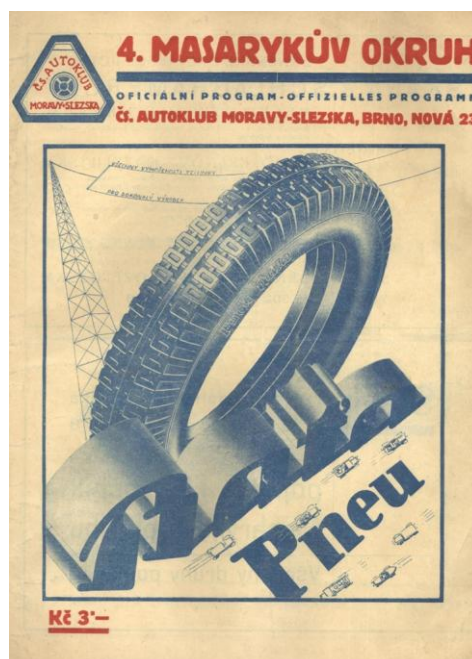
Pro automobily: MS formule 1, vytrvalostní MS značek a jezdů, ME jezdů formule 3000 ad.

Pro motocykly: MS v silničních závodech jednotlivců, v terénních závodech motocyklů a sajdkár, ve vytrvalostních závodech ad.

Hlavními kritérii motoristických závodů jsou rychlost a zdatnost.

V soutěžích se vedle rychlosti uplatňují kritéria spolehlivosti,

vytrvalosti a odolnosti a pravidelnosti chodu stroje v obtížných podmínkách. Trať, která zpravidla není uzavřena pro ostatní dopravu, jezdci absolvují předepsanou průměrnou rychlostí. Dodržování předepsaného rychlostního průměru sledují časové kontroly. Tyto záznamy slouží jako podklad klasifikace. Na trati jsou dále zvláštní úseky

pro rychlostní zkoušky, na nichž projíždějí jezdci maximální rychlostí a dosažené časy slouží rovněž jako podklad pro klasifikaci.

Roku 1895 založili Albert de Dion a Bul Meyan první autoklub na světě – Auto Club de France. Roku 1896 vznikl klub v Belgii a postupně i v dalších zemích. Zpočátku se kluby zabývaly sportovní činností, teprve s masovým rozvojem motorismu po druhé světové válce se jejich činnost rozšířila i o služby a mototuristiku.

Roku 1904 byla pro oblast automobilových činností založena Mezinárodní automobilová federace (FIA), pro oblast motocyklových soutěží Mezinárodní motocyklová federace (FIM), která byla založena roku 1904 v jihočeském Pacově. Pro oblast mototuristiky byla později založena Mezinárodní turistická organizace – Alliance Internationale

de Tourisme. Roku 1904 byl založen Klub českých automobilistů a Klub českých motocyklistů, které za několik let splynuly. V roce 1918 byl klub přejmenován na Československý klub automobilistů a roku 1924 přeměněn na celostátní Autoklub RČS (AkRČS). S Autoklubem byly sdružené některé automobilové a motocyklové kluby v takzvaném Kartel Autoklubu RČS a klubů sdružených, patřil mezi ně např. Československý Automobilový klub pro Moravu a Slezsko v Brně.

V socialistickém Československu byl motorismus organizován jako zájmová branně technická činnost Svazarmu.

Charakteristika sbírky:

Sbírka „motorismus“ vznikla v Archivu tělesné výchovy a sportu sbírkovou činností. Ve sbírce převažují programy závodů a propagační tisky od počátku 20. století do současnosti. Její uspořádání odpovídá struktuře organizace motorismu u nás.

Další fondy týkající se motorismu v Archivu tv a sportu:

Heinz-Henry Vilém

Kalva Jaroslav

Vondřich Václav

ČESKÝ KLUB AUTOMOBILISTŮ			ks/ll	
1	Pozvánka ku přátelskému večeru, 28. 11. 1910, tisk	1910	1	1
2	Vypsání III. Mezinárodních automobilových závodů do vrchu Zbraslav-Jíloviště	1910	1	
3	Program druhých závodů motorových člunů, plachetních lodí, kanadských kanoí a temžských člunů, program a pořad jízd	1914	1	
ČESKÝ KLUB MOTOCYKLISTŮ			ks/ll	
4	Vypsání soutěže spolehlivosti pro motorové dvoukolky s přívěsem a bez přívěsu, 26. 9. 1909, soutěžní řád	1909	1	1
AUTOKLUB RČS			ks/ll	
Řády a stanovy				
5	Stanovy, strojopis	1946	8 ll	1
6	Sportovní řády, tisky	1926	2	
7	Mezinárodní sportovní řády FICM. Národní sportovní řády AKRČS motocyklové, tisk	1946	1	
8	Výroční zprávy: 1934, 1935, tisky	1934, 1935	2	
AUTOKLUB RČS			ks/ll	
Úřední záležitosti				
9	Ohrazení Autoklubu RČS (pro klub poslanců) proti zvýšení spotřební daně z benzínu, 5. 3. 1931, strojopis	1931	5 ll	1
10	Pozvánka k přátelskému večírku, 13. 4. 1925	1925	1	
11	Úřední korespondence, koncepty	1932–1949	9	
AUTOKLUB RČS			ks/ll	
Závody				
12	Zbraslav-Jíloviště. Oficiální program, 28. 4. 1929	1929	1	1
13	Hvězdicová jízda k automobilové výstavě v Praze, 22.- 28. 10. 1931, proposice a přihlášky	1931	5	
14	Velká motocyklová soutěž, 30. 5. - 1. 6. 1936, tisky	1936	2	
15	Grosses Bahnrennen, tisky	1936	2	
16	XIV. Velká motocyklová soutěž, 16. - 17. 5. 1937, tisk	1937	1	
17	Championat von Europa. VIII. Grosses Bahnerennen, 5. 9. 1937, tisk	1937	1	
18	Malou Dohodou-Mica Intelegere-Malom Antantom, tisk	1937	1	
19	Velká Heinzova silniční soutěž, proposice	1939–1946	4	
20	Velká plochá dráha. Mezinárodní motocyklové závody, programy	1935–1937	8	
AUTOKLUB RČS			ks/ll	
Tisky				
21	Autoklub RČS, propagační tisky	30. léta 20. st.	2	1
22	Náborový leták	30. léta 20. st.	1	
23	Co poskytuje Autoklub RČS svým řádných členům?, propagační leták	1936	1	

AUTOKLUB RČS			ks/ll	
Tisky				
24	Zámečník K. Pro větší bezpečnost na železničních přejezdech, tisk	1930	1	
25	Motoristé poznejte svou vlast, soubor map	kol. 1930	1	
26	Mapa II. díl. Slovensko a Podkarpatská Rus	1936	1	
27	Velikonoční zájezd, propagační leták	1930	1	
28	Klubovní dům a dějiny Autoklubu RČS, koncepty článků	1928, 1929	2	
AUTOKLUB RČS			ks/ll	
Varia				
29	Za mír, vlaječky	b.d.	1	
ČSL. AUTOMOBILOVÝ KLUB PRO MORAVU A SLEZSKO			ks/ll	
30	Ročenka, tisk	1924	1	1
ČSL. AUTOMOBILOVÝ KLUB PRO MORAVU A SLEZSKO			ks/ll	
Závody				
31	Mezinárodní závod do vrchu. Brno (Král. Pole) - Soběšice, 4. 5. 1924, proposice	1924	1	1
32	Masarykův okruh 1931, oficiální program	1931	1	
33	IV. Masarykův okruh, oficiální program	1933	1	
34	VI. Velká cena Masarykova, oficiální program	1935	1	
35	Brněnský motocyklový okruh na výstavišti, 20. 10. 1935, program	1935	1	
36	Brněnský motocyklový okruh - Černá pole, 23. 6. 1946, oficiální program	1946	1	
37	Plánek Masarykova okruhu	b.d.	1	
LIGA ČSL. MOTORISTŮ			ks/ll	
38	Členský průkaz, Ing. J. Slabý	1927	1	1
39	Zpráva Ligy čl. motoristů. Skupiny Král. Vinohrady, tisky	1933	2	
40	Příručka každého motoristy na r. 1932	1932	1	
NÁRODNÍ AUTOKLUB ČECH A MORAVY			ks/ll	
41	Stanovy, tisky	1939–1940	3	2
42	Tábořiště Národního Autoklubu Čech a Moravy, tisk	1939	1	
MOTORISMUS PO R. 1948			ks/ll	
BRANNÝ SBOR ČSL. MOTORISTŮ				
43	Stanovy, tisk	50. l. 20. st.	1	2
MOTORISMUS PO R. 1948			ks/ll	
DOBROVOLNÝ SVAZ LIDOVÉHO MOTORISMU				
44	Organizační řád, strojopis	1952	3 ll	2
45	Směrnice a zásady	1952	17 ll	

MOTORISMUS PO R. 1948			ks/II	
Tisky				
46	Motorista. Úřední orgán Autoklubu RČS, roč. XXXII, č. 10, tisk	1950	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Brno				
47	Motooddíl Dukla VA-AZ. Přebor kraje Brno. Terénní závod motocyklů, 26. 10., informační leták	50. l. 20. st.	1	2
48	MTCC. FIA Mistrovství světa cestovních vozů, pozvánky (vstupenky)	2011	2	
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Česká Lípa				
49	Camping Club Česká Lípa. Zpravodaj č. 2, 3. VII. Celostátní setkání mototuristů, Doksy	1972	2	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
České Budějovice				
50	VI. Jihočeské automobilové a motocyklové soutěže vytrvalosti a spolehlivosti, proposice	1935	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Dvůr Králové				
51	Liga čsl. motoristů. Cílová a dálková jízda, 5. 7. 1936, informační leták	1936	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Klatovy				
52	10. Rallye Vltava. ME v soutěži jednotlivců, 4. - 7. 7. 1969, oficiální program	1969	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Kraselov				
53	AMK Kraselov. XIV. Kraselovské šlapačky, 31: 5. 1992, program	1992	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Krnov				
54	Závodní autoklub železničářů v Krnově. Dopis Petra Bezruče	1951	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Kutná Hora				
55	INT Veteran Rallye, leták	2012	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Mělník				
56	III. Mělnický okruh, 2. 6. 1946, program	1946	1	2
57	Automotoklub ZO Svazarmu Továren dětských vozidel. V. Závod motokár, 9. 5. 1965, informační leták	1965	3	
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Mladá Boleslav				
58	Rallye Škoda '75, informační brožura	1975	1	2

KLUBY, ZÁVODY			ks/ll	
Mladá Boleslav				
59	Zpravodaj Automotoklubu Škoda, podzim 1975, tisk	1975	1	
KLUBY, ZÁVODY			ks/ll	
Olomouc				
60	Mezinárodní svatokopecký okruh, 27. 8. 1950, program	1950	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/ll	
Plzeň				
61	IV. Lochotínský okruh automobilů, 24. 5. 1936, program	1936	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/ll	
Praha				
62	Motor Touring Club pro Československo, informační leták	30. 1. 20. st.	1	
KLUBY, ZÁVODY			ks/ll	
Praha				
Aero Car Club				
63	Aero Car Club Revue, V. roč., č. 7, časopis klubu	1938	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/ll	
Praha				
Autoklub Žižkov				
64	Motocyklová akrobacie, 19. 10. 1947, vstupenky	1947	2	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/ll	
Praha				
C.k. rak. dobrovolný motocyklistický sbor				
65	Shromáždění, spojené s cvičení jízdou, 10. 7. 1910, program	1910	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/ll	
Praha				
Harley Club				
66	X. let HCP 1927-1937, tisk	1938	1	2
67	Dopis klubu pro Viléma Heinze	1938	1	
KLUBY, ZÁVODY			ks/ll	
Praha				
Klub čs. motoristů Žižkov				
68	Jízdy motocyklů krajinou, proposice	1936	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/ll	
Praha				
Svaz pro spolupráci s armádou				
69	Pražský okruh mířů, 27. 9. 1953, program	1953	1	2
70	XXI. Velká plochá dráha, 19. 9. 1954, program	1954	1	

KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Praha				
TJ Rudá Hvězda				
71	1. Ročník memoriálu Luboše Tomíčka, pozvánka	1969	1	2
72	Plochá dráha. 30. let, tisk	1989	1	
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Praha				
TJ Sparta				
73	XIII. Setkání mototuristů v Sedmihorkách u Trutnova, informační brožura	1981	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Praha				
Veteran Car Club				
74	Výstava s předváděcí jízdou historických vozidel, 12. 10. 1980, vstupenka	1980	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Praha				
Všesportovní stadion na Letné				
75	Mezinárodní závody cyklistické a závody za motorovými vodiči v Praze, srpen 1922, programy	1922	2	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Roztoky u Prahy				
76	Mototuristická orientační soutěž "Po stopách revolučních tradic", 5. 11. 1977, propořice	1977	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Stožec. Lužické hory				
77	VII. Offen International Schöberberg Rennen, 12. 6. 1927, program	1927	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Tábor				
78	IV. Tábořský okruh. Mezinárodní motocyklový silniční rychlostní závod o husitský palcát v Táboře, 19. 8. 1951, propořice, program, vstupenka	1951	4	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Vratislavice nad Nisou				
79	The Porsche Journal. Klubové noviny Porsche Classic Clubu ČR, č. 1/2012	2012	1	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Ždírec nad Doubravkou				
80	SK Ždírec n. D. Propořice cílové jízdy do Ždířce, 5, 7. 1931	1931	2	2
KLUBY, ZÁVODY			ks/II	
Slovensko				
81	Propořicie medzinárodného rýchlostného motocyklového cestného preteku, Bratislava, 16. 7. 1950	1950	1	2

KLUBY, ZÁVODY			ks/ll	
Slovensko				
82	IV. Bratislavský motokruh, srpen 1950, program	1950	1	
A.I.A.C.R./FIA-FIM-AIT			ks/ll	
83	Association Internationale des Automobile-Clubs Reconnus. Statuts et Règlement général Sportif	po 1925	2	2
A.I.A.C.R./FIA-FIM-AIT			ks/ll	
MS				
84	Mistrovství světa 1962. Velká cena ČSSR v motocrossu, květen 1962, program	1962	1	2
ZAHRANIČNÍ SVAZY A KLUBY			ks/ll	
Francie				
85	Motocycle Club de France, pozvánka na banquet	1905	1	2
86	Des faits et des chiffres sur l'automobile en France, No 13, MM. Michelin, tisk	1932	1	
ZAHRANIČNÍ SVAZY A KLUBY			ks/ll	
Itálie				
87	Il 3. Anno di Corse. Società Anonima "Scuderia Ferrari" 1930-1931-1932, tisk	1932	1	2
ZAHRANIČNÍ SVAZY A KLUBY			ks/ll	
Lucembursko				
88	Services d'Auto-Cars Touristiques, propagační leták	1929	1	2
89	Etablissements Marh. Lux. Luxemburg Gare, propagační leták	1929	1	
ZAHRANIČNÍ SVAZY A KLUBY			ks/ll	
Německo				
90	XXXIX. Internationale Sechstagesfahrt DDR, mapa	1964	1	2
91	XXXIX. Internationale Sechstagesfahrt DDR, Offizielles Programm	1964	1	
92	XXXIX. Internationale Sechstagesfahrt DDR, Sonderbestimmungen	1964	1	
93	Der Kraftfahrende Arzt, Nr. 17	1913	1	
94	AVD Blätter. Hrsg vom Automobilclub von Deutschland, Nr. 9	1931	1	
95	Unseren Gästen gewidmet vom Allgemeinen Deutschen Automobilclub, obrázky Mnichova	30. léta 20. st.	1	
ZAHRANIČNÍ SVAZY A KLUBY			ks/ll	
Polsko				
96	VIII. Miedzynarodowy Raid Automobilklubu Polski, tisk	1929	1	3
ZAHRANIČNÍ SVAZY A KLUBY			ks/ll	
Rakousko				
97	Harley Davidson Club. Einladung zur Zielfahrt nach Wien, proposice	1935	1	3

ZAHRANIČNÍ SVAZY A KLUBY ks/ll**Velká Británie**

98	XIX International Six Days Trial, official report	1937	1	3
99	Rewiew of The British Cycle and Motor Cycle Industry, tisk	1927	1	
100	The Royal Automobile Club. ABC of Curency Regulations for Continental Travel, leták	1936	1	

Sportovní tisk, novinové články ks/ll

101	Automobily a motocykly. Právní předpisy s výkladem	1927	1	3
102	Budování soukromých autostrád. S osmi obrazy. T. Anikin	po 1933	1	
103	Fagioli vyhrál Vekou cenu Itálie, novinový výstřížek	1933	1	
104	Historie Motocyklových soutěží Enduro, kopie	2012	4 ll	
105	Když půjdete na Masarykův okruh, novinový výstřížek	30. 1. 20. st.	1	
106	Klenner's Illustrierte Motor-Zeitung, Heft 46, 47, 48, 49	1920	4	
107	Laurin a Klement - Mladá Boleslav (vzpomínky). Fr. Krutský, strojopis	b.d.	51 ll	
108	Machkův cestovní deník pro motoristy 1936	1935	1	
109	Masarykův okruh 1934. Bilance první uzávěrky: 24 závodníků, novinový výstřížek	1934	1	
110	Motocykly v městě květin, novinový výstřížek	50. 1. 20. st.	1	
111	Obrázky z novin	b.d.	11	
112	Pátý Masarykův okruh, novinové výstřížky	1934	3	
113	Pražák M., Reportáže z motoristických závodů, strojopis	1947	5 ll	
114	První český motocykl	b.d.	1	
115	Rodinná moto turistika, propagační tisk	1988	1	
116	Sport a hry, č. 36	1904	3 ll	
117	Startuje formule 1, in: Dnes, 15. 3. 2007, novinový článek	2007	2	
118	Svět motorů, č. 15, 14. 4. 1978	1978	1	
119	Šestidenní má letos 1938 km, in: Lidová demokracie, novinový výstřížek	kol. 1964	1	
120	Za volantem. Buď fit - Besip, propagační tisk	1979	1	
121	Zprávy. Česká zbrojovka Strakonice (s článkem V. Heinze), květen 1937	1937	1	
122	Zentralfachzeitschrift Verkehrswesen, Jhrg. 1926, Nu. 4	1926	1	

Sportovní tisk, novinové články ks/ll**Reklamní tisk**

123	Motocross. ČZ	1967	1	3
124	Jednou také o motorovém kole. ČZ	30. 1. 20. st.	1	
125	Laurin a Klement, reklama v Národních listech, 27. 6. 1905	1905	1	
126	Fahren Sie auf dem ČZ Motorfahrrad 98/35	1935	1	

VARIA		ks/l	
127 Motorismus, série obrázků (karikatur)	1906	7	3
128 Čeněk Junek, pohlednice	po 1928	1	
129 Program semináře NTM Jiří Kristián Lobkoicz, květen 2012	2012	2	
130 Varia	1910–2010	20	